

goed zeeman was hij ook een goede huisvader. Jong getrouwd, was hij even voor het uitbreken van de oorlog de gelukkige vader van een zoon geworden. Zijn vrouw en kind betekenden alles voor hem in zijn leven en voor hen was niets hem te veel. Met opgewektheid had hij de zorgen voor zijn gezin steeds aanvaard in de overtuiging dat zij het later beter zouden krijgen, want ze hadden het niet breed met de gage van een derde stuurman. De laatste tijd had Smit meer dan eens zwaarmoedige buien gehad, die soms dagen konden duren. Hij kon dan slechts met moeite uit de put worden gehaald. Waren die zwaarmoedige buien misschien al het gevolg van een voorgevoel van het lot dat hem de vorige nacht had achterhaald en voelde hij dan al onbewust dat hij zijn vrouw en kind niet weer zou zien, vroeg Van der Veen zich af.

Keteldruk

De tweede machinist Van Boven trok vervolgens aan zijn herinnering voorbij. Een ernstige Zeeuw, die steeds nauwgezet en opgeruimd zijn plicht had gedaan. Als laatste en grootste daad van plichtsbetrachting had hij de machine gestopt toen de torpedo doel trof en hiervoor de hoogste prijs die hij kon geven, zijn leven, betaald. In zijn verbeelding zag de kapitein het hele gebeuren zich afspeilen in de machinekamer. In de stille nacht opeens het rinkelen van de alarmschel, waarop Van Boven zijn plaats bij de machine innam om direct te kunnen manoeuvreren of stoppen als de order daartoe kwam. Meteen daarna de felle klap van de ontploffende torpedo in het achterend van de machinekamer, met rondvliegende stukken metaal en alles in diepe duisternis toen de dynamo stopte. In die duisternis moet Van Boven rondgetast hebben om de machine te stoppen terwijl om hem heen door de volle keteldruk de stoom uit gesprongen pijpen de machinekamer vulde. Boven het gesis van de ontsnappende stoom hoorde hij het zeeewater met donderend geweld naar binnen stromen, door een gat dat zeker groot genoeg was om er met een motorboot naar binnen te varen. Gevangen tussen het binnenstromende water en de ontsnappende stoom heeft hij in de volslagen duisternis geen uitweg meer kunnen vinden. Gelukkig, dacht hij, moet het einde voor hem vlug zijn gekomen en is hem een lange doodstrijd bespaard gebleven. Aan Van Boven denkend kon hij niet nalaten in gedachten een resoluut te brengen aan alle machinisten en stokers die zeker in deze oorlog een zeer zware taak hadden te vervullen.

Terwijl het dekpersoneel kan zien wat er rondom gebeurt en bij een aanval daadwerkelijk deel kan nemen aan de strijd, doen machinisten en stokers diep in het schip kalm hun plicht en kunnen alleen maar raden wat er boven gebeurt. Assistent-machinist De Keijzer, die met Van Boven de wacht beneden had, was net als hij verloofd. Al voor de oorlog spaarden beiden om te kunnen trouwen. Nu waren hun plannen plotseling ten einde gekomen, terwijl twee meisjes in Holland nog lang zouden moeten wachten op een brief die niet meer zou

komen totdat tenslotte een Rode Kruis-briefje hen de reden van het uitblijven zou verklaren. Waarschijnlijk bleven ze nog een lange tijd hopen dat er toch nog een brief zou komen...

Huisvader

Kapitein Van der Veen dacht aan donkeyman Van Hoogdalem, die hij nog had gezien in de boot die werd gevierd. Nadat het schip was gezonken had niemand hem meer gezien. De mogelijkheid bestond dat hij verward was geraakt in een talie of vanglijn of onder de boot is gekomen toen die met het schip naar beneden werd getrokken. De donkeyman had, altijd rustig en bedaard, trouw zijn plicht gedaan en was een goede huisvader die met verlangen uitzag naar de dag dat hij zijn gezin weer in vrijheid kon begroeten. Deze mogelijkheid was nu voorgevoel voor hem uitgesloten, terwijl zijn gezin tevergeefs op de terugkomst van man en vader zou wachten.

De smeerder Holzhauer had eveneens zijn leven moeten laten voor de grote zaak, zoals zovele anderen. Hij had jaren geleden een baantje aan de wal gekregen en het varen opgegeven. Door de slechte jaren van voor de oorlog was hij zijn betrekking echter kwijt geraakt en toen weer naar zee gegaan, liever dan van de steun te trekken. Ook hij liet een gezin na dat tevergeefs op hem zou wachten.

Tremmer Stanneveld had geruime tijd op de 'Leto' gevaren. Hij was een vrijgezel van ruim 30 jaar. Als het schip binnen lag dronk hij wel eens een biertje te veel maar op zee was hij een goeie kerel die hard werkte. Even na de explosie was Stanneveld drijfnat en bibberend van de kou van de stookplaat naar boven geklommen naar het sloependek. De kapitein had hem nog bij de boot gezien, voor hij de vloten los ging snijden. Dat was de laatste keer geweest. Waarschijnlijk was voor hem de overgang van de hitte van de stookplaat naar het ijskoude water te groot geweest.

Na de tremmer doemden de gezichten van Frans Valk en Jan Zwart op. Beiden nog jonge jongens, koksmaat en bediende. Ze deelden samen de hut waarvan hij de deur niet open had kunnen krijgen. De torpedo moet ongeveer onder hun hut zijn ontploft, omdat ook de reddingboot boven hun hut aan stuurboord totaal was verbrijzeld. Waarschijnlijk hebben zij, toen de torpedo zo dichtbij explodeerde niet eens geweten wat hen overkwam en een snelle en genadige dood gevonden.

Het laatste bemanningslid, Eager, een Engelse jongen, die als tremmer op de 'Leto' was aangemonsterd voor zij van Middlesborough vertrok, was op het moment van de ramp bezig met tremmen in de stuurboord tussendekbunker. Hij moef of direct bij de ontploffing zijn gedood of hij heeft in de heersende duisternis zijn weg niet uit de bunker kunnen vinden en daar een snelle verdrinkingsdood gevonden. De laatste twee slachtoffers, tweede machinist D. Bais en eerste stuurman W. Koning, overlevenden van het m.s. 'Oscilla', waren in Quibec aan boord gekomen om de reis naar Engeland als

passagier mee te maken. Bais was nog gezien even voordat het schip zonk. Hij had geen zwemvest bij zich en was gehaast naar zijn hut gegaan om dat op te halen.

Koning was nog meegenomen naar de wal maar was reeds overleden door de doorstane kou en lag nu te wachten om te worden begraven. Zowel Bais als Koning waren nog geen twee dagen aan boord geweest.

Vrede

Van der Veen zuchtte diep en moest onwillekeurig denken aan al die nabestaanden van de slachtoffers. Ouders, broers en zusters, vrouwen en vriendinnen, die zaten te wachten op een brief van hun geliefde die niet kwam totdat uiteindelijk een Rode Kruisbrief op de mat zou vallen met de treurige tijding, het bericht van zijn vermissing. En de kinderen die naar een vader verlangden die iedere avond in de gebedjes van de kinderen in Gods goede zorgen werden aanbevolen maar die reeds van hun aardse zorgen waren ontlast. Moeders moesten nu proberen hun kinderen een opvoeding te geven, een vak te laten leren, zonder het geregelde inkomen van de man. Voor de meeste van hen zou dat een zeer zware taak worden en voor velen niet vol te houden zonder hulp of steun. Hij vroeg zich af in hoeverre deze mensen hulp zouden vinden om hun taak te volbrengen.

De mannen die hun leven hadden gegeven bij de ramp met de 'Leto' hadden vrijwillig hun taak op de schouders genomen, net als alle zeelieden die voere. Er was weliswaar al snel na het uitbreken van de oorlog een vaarplicht-besluit uitgevaardigd door de regering in Londen, maar dat was zeker in het begin gemakkelijk te ontdekken. Verreweg het merendeel der mannen volgden Van der Veen uit eigen vrij wil, in het besluit hun steentje bij te dragen tot bevrijding van het land en bij de uitvoering van die taak waren zij bereid hun leven te offeren.

Zeer velen hadden die prijs al betaald, maar, zo vroeg Van der Veen zich af, hoe lang zullen deze mensen nog worden herdacht als het eenmaal vrede is? Wat zal het vaderland doen om het lot van hun nagelaten betrekkingen te verzachten? Zullen kinderen in staat worden gesteld dezelfde opvoeding te krijgen alsof vader nog leefde en voor hen zorgde, of zullen ze met een fofei tevreden moeten zijn?

AF en toe werd de kapitein uit zijn gedachten opgeschrikt door een schreeuw of gil uit één van de andere kamers, waar iemand in zijn droom het gebeurde waarschijnlijk nog een keer doormaakte.

Terwijl zijn geest op de rand van de slaap balanceerde was er nog een laatste vraag die hem bewust voor de geest stond, maar het antwoord aan de toekomst en de menselijkheid overlatend. Hoe lang moest het nog duren en hoeveel offers moesten er nog vallen voordat de nazi's waren verslagen en zal dan vrede heersen op deze aarde en zal deze vrede de offers waard zijn die aan haar zijn gebracht?

Adviseur Raad van State:

Steverige kritiek op milieuvergunning afvaloven

Vervolg voorpagina

Dat geldt ook voor de windmolens bij de afvaloven. In het rapport, een advies aan de Raad van State, stelt de StAB dat een windtunnelonderzoek gewenst is. De Raad van State heeft de provincie Fryslân daar eerder ook al op gewezen. Overigens is het de bedoeling dat er twee nieuwe windmolens bij de afvaloven geplaatst worden, in plaats van twee molens die gesloopt moeten worden. Het is onduidelijk of dit effect heeft op de verspreiding.

De milieuvergunning biedt Omrin een ruimere uitstootnorm voor het eerste jaar. Volgens de StAB is dat te lang. Verder moet de afvaloven vanaf de eerste dag van inbedrijfstelling voldoen aan een vastgestelde daggemiddelde waarden. StAB meldt ook dat het mogelijk is continu metingen openbaar te maken. En derden kunnen - in verband met de openbaarheid van milieuinformatie - via het bevoegd gezag vragen om van meetgegevens.

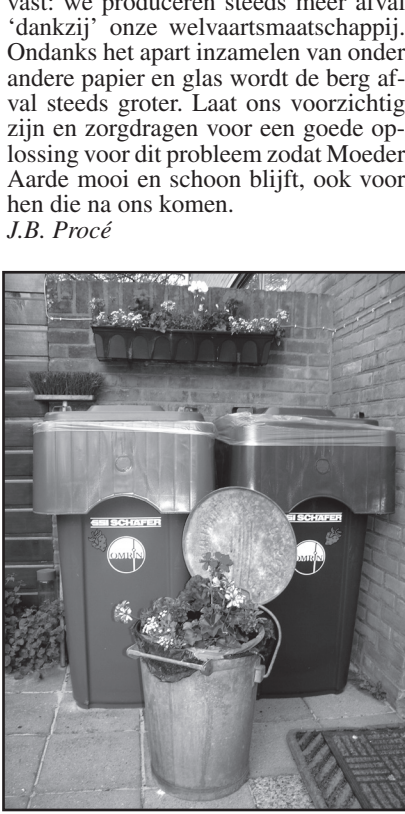
De Stichting Advisering Bestuursrecht-spraak is een onpartijdige deskundige, die de bestuursrechter van de Raad van State desgevraagd adviseert over geschillen op het gebied van het omgevingsrecht. Betrokken partijen kunnen de komende tijd reageren op het rapport van de StAB, dat later dit jaar in de rechtszaal van de Raad van State aan bod zal komen.

Ingezonden

VAN AS-VAT TOT CONTAINERS

De gemeente heeft ons voorzien van nieuwe afvalcontainers, ziet er netjes uit. Dertig jaar geleden hadden wij een as-vat, werd toen wekelijks geleegd. We hebben dit as-vat nog steeds en gebruiken het al jaren als bloembak (kwaliteit). Wat ons opviel is het grote volumeververschil aan afval van toen en nu. We hebben ons oude as-vat voor de nieuwe containers geplaatst zodat je een goed beeld krijgt van het verschil, dat op bijgevoegde foto duidelijk is te zien. Er is veel onrust door en over de REC te Harlingen, maar één ding staat vast: we produceren steeds meer afval 'dankzij' onze welvaartsmaatschappij. Ondanks het apart inzamelen van onder andere papier en glas wordt de berg afval steeds groter. Laat ons voorzichtig zijn en zorgdragen voor een goede oplossing voor dit probleem zodat Moeder Aarde mooi en schoon blijft, ook voor hen die na ons komen.

J.B. Procé

“Gedrag provincie grenst aan criminaliteit”

Gemeente Harlingen vraagt vergeefs om tijdelijke stop afvaloven

Omrin-directeur John Vernooij (midden) vertelt over de afvaloven. (Foto: HC - Ubbo Posthuma)

Vervolg voorpagina

Steevensz wil vervolgens weten hoeveel storingsuren er zijn verbruikt. Omrin heeft namelijk een maximum van zestig storingsuren. Tijdens deze uren is een verhoogde uitstoot toegestaan. Zijn de uren op, dan moet de provincie handhaven en de afvaloven de rest van het jaar dicht. Brink geeft een “gevoelsmatig” antwoord: “Al redelijk dicht in de buurt van de zestig uren”. Maar even later komt naar voren dat de zestig uren al gepasseerd zijn. “Wees transparant”, zegt Steevensz, die een getal wil horen. Brink draait om het antwoord heen. Burgemeester Paul Scheffer stelt dat Brink toch moet weten waar we ongeveer zitten. Een antwoord komt er echter niet. Arjan Oosterlaar (Frisse Wind) wil weten of de afvaloven is stilgelegd in een storing die langer dan vier uur duurde, zoals is voorgeschreven in het Besluit verbranden afvalstoffen (Bva). Dat blijkt niet het geval te zijn.

Storingsuren

Dan de discussie: tellen de storingsuren tijdens de inregelperiode wel of niet mee? Volgens Brink is dat een kwestie van interpretatie en wordt één en ander “oogluikend” toegelaten tijdens de inregelperiode. “De storingsuren tellen op het moment van ingebruikname”, zegt Steevensz. “Daar kan geen discussie over bestaan.”

Brink: “Zelfs deskundigen hebben een andere mening.” Bauke van der Pol (Frisse Wind): “Het staat letterlijk in het Bva. Is er bestuursdwang toegepast?” “Dat passen we toe als er een significant milieueffect is. Daar is naar mijn mening geen sprake van geweest.”

“Elke afvalverbrandingsinstallatie moet een keer opstarten”, stelt Aart Schakel van advies- en ingenieursbureau Witteveen+Bos, dat is ingehuurd door

Afvaloven houdt Harlingen wakker

HARLINGEN - Een storing in de afvaloven heeft dinsdagavond rond 22.30 uur voor veel kabaal gezorgd. “In mijn wijk de Spiker kwamen zestig mensen uit bed de straat op om te horen wat er gebeurde”, meldde een buurtbewoner bij het meldpunt van stichting Afvaloven Nee. “Het was net alsof er een hete luchtballon in de voortuin zou gaan landen.”

Het kabaal was eveneens goed hoorbaar in onder andere Wijnaldum en het Oosterpark. “Het leek alsof er branders een luchtballon aan het opblazen waren, maar dan vele malen harder”, aldus een buurtbewoner. “We betreuren de overlast ten zeerste”, zegt Omrin woordvoerder Sape Jan Terpstra. Hij meldt dat een fout in software een stroomuitval veroorzaakte, waarna een onderdeel van de afvaloven uitviel. De stoom die de afvaloven produceert, moest vervolgens door een noedklep afgevoerd worden. “Dat gaat gepaard met een buldrend geraas. Het is pure stoom, er zitten geen rookgassen in.”

Parkontbijt en gratis kaarten voor circus in programma HA3

HARLINGEN – Komende zaterdag vindt live vanuit de RSH-studio aan de Kanaalweg weer de uitzending HA3 plaats. Van 12.00 tot 13.00 uur presenteren Karen Brugman en Ubbo Posthuma dit programma van Radio Stad Harlingen.

Jos de Jonge, voorzitter van de Rotary Harlingen, komt zijn ervaringen vertellen over de manifestatie die tijdens Koninginnedag in de Engelse tuin plaats vond. Cor Boonstra van restaurant ONS zal het hebben over het komende Parkontbijt op 18 juni aanstaande. Vorig jaar vond dit voor het eerst plaats en bleek het een groot succes. Chris Wijbenga, medewerker van RSH, stelt 40 circuskaarten beschikbaar. De vrijkaarten zijn van de première van het Sydney Circus op woensdagavond 25 mei, om 19:00 uur in Harlingen. Ook het Harlinger nieuws en het weerbericht zullen weer de revue passeren. Een en ander wordt weer opgeleurd door afwisselende muziek. De techniek is in handen van Kick Visser. Het programma is te beluisteren via de kabel op Fm 104.1. In de ether op 106.2 en via www.radiostadharlingen.nl.

danië wordt dit niet geaccepteerd, waarom in Friesland wel? Het gedrag van de provincie grenst aan criminaliteit.”

Vollenbroek vermoedt dat er al meer dan zestig storingsuren zijn gebruikt. “De provincie moet handhaven en de oven de rest van het jaar sluiten.” Volgens Vollenbroek had Omrin de afgelopen periode niet afval maar ‘schoon hout’ moeten verbranden om de apparatuur in te regelen. Hij wijst er op dat tijdens storingen de meeste dioxine vrijkomt. “Dat kan constant gemeten worden. Als Omrin zichzelf serieus neemt, gaat zij dit op eigen initiatief doen.” Volgens Vollenbroek moet Omrin ook uitstoot van andere stoffen live openbaar maken, zoals dat in bijvoorbeeld Duitsland gebeurt.

Laks

Jennifer Steevensz wil van wethouder Jan de Boer weten waarom de gemeente laks was met het informeren van de gemeenteraad. “Elke keer heb je het gevoel dat je 1-0 achterstaat,” zegt De Boer. “Dat je achter de feiten aanloopt.” Zo moest de gemeente wachten op informatie van de provincie en vervolgens toestemming vragen om de informatie openbaar te maken. “Wij verwachten dat u 1-0 voorstaat”, reageert Steevensz. De kwestie van de storingsuren was een totale verrassing voor wethouder De Boer. “Wij verwachten dat u uw verantwoordelijkheid neemt”, reageert Steevensz. “U heeft het dossier nota bene zelf gekozen.” Het is al laat als advocaat Henri Sarolea wijst op de gevaren van kustliefumigatie en een nieuw rapport van de adviseur van de Raad van State met kritiek op de milieuvergunning (zie voorpagina). “De gebreken waardoor de vorige milieuvergunning is vernietigd, zijn nog onverkort aanwezig.”

Het is bijna middernacht als B en W besluiten dat het beter is dat de afvaloven wordt stilgelegd.

Gisteren heeft het college van B en W de provincie Fryslân verzocht de afvaloven met onmiddellijke ingang stil te leggen. “Het college en de gemeenteraad hebben de indruk dat Omrin zich niet houdt aan de voorwaarden van de milieuvergunning, voor wat betreft het maximaal aantal storingsuren en de meldingsplicht van incidenten”, schrijft de gemeente in een persbericht. “Zowel het college als de gemeenteraad kunnen geen andere conclusie trekken dan dat de provincie op dit moment de bescherming van de volksgezondheid niet kan garanderen.”

Virtuele schoorsteen

De schoorsteen van de afvaloven stond afgelopen woensdagavond wederom ter discussie, tijdens de raadsvergadering over de afvaloven. Boven de afvalovenpijp van 44 meter zit een zogenaamde virtuele pijp, waardoor de rookgassen tot meer dan honderd meter hoog de lucht in zouden schieten. Dat is verteld bij een bezoek een de afvaloven, zei Jennifer Steevensz. “Maar de pluim gaat bijna horizontaal.” Aart Schakel van advies- en ingenieursbureau Witteveen+Bos stelde dat het verhaal niet goed is opgevat. “Dan zijn wij dus misleid”, concludeerde Steevensz. Volgens Schakel is het verhaal een eigen leven gaan leiden; de uitstoot gaat volgens hem gestaag omhoog. Een heel ander verhaal dan het verhaal van afvalovenmanager Seerp Bosch, eerder in deze krant: “Je ziet 44 meter schoorsteen, maar de lucht stijgt nog wel vijftig meter door voordat-ie naar de zijkant gaat.”

Schilders in actie voor speeltuin

HARLINGEN – Speeltuin De Koegelbult was weer toe aan een opknappbeurt. Hierbij werden leerlingen van de Maritieme Academie ingeschakeld om donderdagmiddag de speeltoestellen van een likje verf te voorzien. Ook het volledige bestuur bestaande uit Henk Attema, Rein van Dijk, Ite Attema en Jaap Vlieger van wijkvereniging Oosterpark kwamen in actie. Alles ziet er nu weer fris en fruitig uit. Een van de bankjes werd in lila geverfd en heeft nu al de naam ‘Milka-bankje’, een referentie aan een bekend chocolademerk. Op de foto leerlingen van de Maritieme Academie vlnr Jeremy, Laurens en Anno. (Foto HC – Ubbo Posthuma)

bestellen kan op:
www.fh.nl

voorslechts:
€9,75

de DROOM
en andere korte verhalen

ook verkrijgbaar bij de betere boekhandel

De meest uitgebreide nieuws- en informatiebron voor het gehele Friese Waddengebied

**Vraag een gratis proefabonnement aan.
Tel: 0517-430043
of www.harlingercourant.nl**

